

УДК 378.5.015.3

DOI <https://doi.org/10.32782/2410-2075-2023-16.12>

ПРАКТИЧНИЙ ДОСВІД ФОРМУВАННЯ В ДІТЕЙ НАВИЧОК СОЦІАЛЬНОЇ КОМУНІКАЦІЇ (SOFT SKILLS) В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

КРАВЕЦЬ ЛЮБОВ МИХАЙЛІВНА

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки і психології
Кременецька обласна гуманітарно-педагогічна академія імені Тараса Шевченка
luba.kravets@ukr.net
orcid.org/0000-0001-5704-3448

ЛУБЯНИЦЬКА ВАЛЕНТИНА АНАТОЛІВНА

учитель-методист, учитель англійської мови
Кременецький академічний ліцей імені Уласа Самчука
valentyna_lu@ukr.net
orcid.org/0009-0000-0548-5076

У статті досліджено роль м'яких навичок (soft skills), що є вкрай важливим для розвитку успішної, щасливої, реалізованої людини в епоху інформатизованого суспільства. Зауважено, що сучасний життєвий простір, насичений позитивними та негативними конотаціями, зумовлює необхідність оновлення змісту освітнього процесу школи та сім'ї. Тому заклад освіти повинен забезпечити якісні умови для формування змістовних soft skills. Запропоновано використання форм і методів роботи в освітній діяльності, що допоможе реалізувати засвоєння навичок soft skills в умовах освітнього середовища Нової української школи. Надано рекомендації щодо формування навичок соціальної комунікації в умовах сучасного закладу середньої освіти.

Ключові слова: *учителі, батьки, Нова українська школа, освітній простір, соціальне мислення, soft skills (м'які навички).*

Постановка проблеми. Компетентнісний потенціал забезпечує можливість усебічного розвитку особистості на основі ключових компетентностей.

Природно, що освіту особистості й освітню систему вчені розглядають лише в конкретному соціокультурному контексті у зв'язку з багатогранністю їхніх відносин. На їхню думку, освіта виконує саме соціокультурні функції. Тому сучасні стейкхолдери (англ. *stakeholder* – зацікавлена сторона чи особа) розраховують на те, що потенційний працівник умітиме креативно мислити, управляти часом, комунікувати, застосовувати нетворкінг, керувати проєктами, створювати команду, розробляти та наповнювати сайти, робити комп'ютерну графіку, відеомонтаж тощо. Важливе набуття учнями набору рис і знань, які допоможуть бути успішними: робота в команді, лідерство, швидкість адаптації, комунікабельність, критичне мислення, побудова міжособистісних відносин [6].

Однак останнім часом інформація набула надзвичайного поширення у структурі характеристик, властивих людям, які володітимуть критичним, творчим і піклувальним мисленням. Над цією проблемою в українській науці працюють дослідники Інституту проблем виховання під керівництвом І. Беха.

Професор І. Бех зазначає: «Цільовим мейнстримом (англ. *mainstream* – основна течія) освіти сьогодення є формування нової людини, що володіє «мисленням вищого порядку», яке має бути *критичним* (особливий спосіб мислення, характерними ознаками якого є здатність оцінювати й аналізувати твердження та факти стосовно будь-якого об'єкта чи явищ; робити об'єктивні висновки й ухвалювати обґрунтовані рішення на основі здобуття й опрацювання інформації; здійснення рефлексивних дій (аналітичних, контролювальних, оцінних), *креативним* (прагнути до постійного саморозвитку, генерувати нові ідеї й ухвалювати нестандартні рішення, бути

здатним до вибору із численних альтернатив, що пропонує сучасне життя) і *пiклувальним* (цiлеспрямовано використовувати свiй потенцiал як для самореалiзацiї в особистiсному та професiйному планi, так i в iнтересах суспiльства та держави, тобто враховувати iнтереси й потреби оточення та перебирати на себе вiдповiдальнiсть за власний життєвий вибiр i власну життєдiяльнiсть)» [6].

За таких умов велике значення має повне й вiдповiдальне iнформування суспiльства про те, яких фахiвцiв воно потребує та якi умови має створити для цього.

У такому сенсi можна говорити про формування мислення нового гатунку у здобувачiв повної загальної середньої освiти. Особливо актуальним є емпатичне, або ж мислення глибокого спiвпереживання людинi, що поєднує духовнiсть, iнтелiгентнiсть, вiдповiдальнiсть за власнi вчинки.

«Якщо особа володiє навичками критичного мислення – це означає, що вона вмiє перемагати сумнiви, аналізувати iнформацiю, протистояти впливам i манiпуляцiям, – тобто володiє необхідними iнструментами, щоб зробити власне життя бiльш осмисленим та успішним» [6].

Сучасна учнiвська молодь вирiзняється надзвичайною самостiйнiстю й активнiстю. Тому допомога дорослих повинна мати лише роз'яснювальну, причому проблемно допомiжну функцiю. У розвивальнiй взаємодiї дiтей i дорослих немає мiсця напучуванню жорстких норм поведiнки, особливо це стосується процесу навчання, а також сприяє розвитку самостiйних свiтлих думок особистостi.

Дуже вагомою в цiннiсно незалежно мислячої особистостi є така риса, як толерантнiсть, терпимiсть до оточення та боротьба iз примiтивним мисленням.

Саме жорсткiсть, нетерпимiсть ставить межу мiж соцiальним оточенням i молодого людиною, що теж перешкоджає її моральному зростанню. Така нетерпима людина не визнає духовно орієнтованих думок iнших, дуже часто пiддає висмiюванню iнакший спiсб мислення. Така зневага може виявитися надзвичайно болiсною, важкою не тiльки для однолiтка, а й для дорослої людини.

На наш погляд, дуже неправильними є соцiальнi ситуацiї, якi спонукають стимулювати розвиток утилітарно-механiчного виду мислення.

Шляхи до повноцiнного освоєння молодого особистiстю свiту людей, живого свiту, свiту речей повиннi бути вiдкритими.

Суспiльство хоче бачити творчих, освiчених незалежних особистостей, якi вмiють творити та брати на себе вiдповiдальнiсть за рiзних життєвих ситуацiй.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Вiтчизнянi науковцi тiльки недавно почали цiкавитися проблемою формування у здобувачiв освiти *soft skills*, тому праць, присвячених цiй проблематицi, не надто багато.

Розроблення окремих аспектiв досліджуваної проблеми знайшло вiдображення в таких направах, як формування нової людини, що володiє «мисленням вищого порядку» (І. Бех, Т. Алексєєнко, К. Журба, С. Кириленко).

Науковцi Н. Бiбiк, І. Зимня, О. Овчарук та iншi у своїх наукових напрацюваннях пiдкреслюють значення соцiально-комунікативних компетенцiй особистостi. Нам iмпонує дослідження К. Коваль щодо розвитку *soft skills* у здобувачiв вищої освiти як одного з важливих чинникiв їх майбутнього працевлаштування. У цьому ж ракурсi С. Наход обґрунтовує значущiсть *soft skills* для компетентнiсного професiйного розвитку фахiвцiв **соцiономiчних** професiй. Вагомостi набувають теоретичне узагальнення й обґрунтування технологiї формування у здобувачiв освiти «м'яких навичок» (*soft skills*). Цю значущiсть визначають перетворення, осучаснення стратегiї дiяльностi та функцiонування закладiв освiти, зумовлених тенденцiями реформування, побудови НУШ. Аналіз наукових напрацювань дає можливість констатувати факт, що їх не досить щодо формування *soft skills* у *школярiв*. Також на етапi забезпечення умов для формування мислення нового порядку, орієнтованого на *soft skills*, у дiтей шкiльного вiку залишається не досить розглянутим питання пiдвищення ефективностi фахової дiяльностi педагогiчних працiвникiв i батькiв у цiй важливiй сферi.

Метою статтi є змiстова характеристика соцiальної комунікацiї (*soft skills*) учнiв, що є

перспективним у професійній діяльності працівників ЗСО та батьків.

Виклад основного матеріалу. У контексті окресленої проблеми вважаємо за необхідне уточнити сутність концепту “soft skills”. У результаті дослідження праць І. Беха, Т. Алексєєнко, К. Журби, С. Кириленко визначимо категоріальний зміст терміна «м’які навички».

М’які навички як навички соціальної комунікації – це поєднання та прояв продуктивних якостей, рис особистості, що забезпечують успіх у взаєминах людського середовища.

Ці навички можуть включати в себе відчуття соціального благополуччя, здатність комунікувати, особистісні звички, перцептивні здібності, когнітивне або емоційне співпереживання, управління часом, партнерську взаємодію та риси лідерства.

На прикладах роботи з учнями-ліцеїстами опишемо практику формування м’яких навичок. У процесі викладання англійської мови в академічному ліцеї, де навчаються учні старших класів (10–11), а також у долицейних (8–9) класах, трапляються різні «несучасні ситуації». Найбільше дивує те, що оцінками переймаються саме учні восьмих класів. Не тим, із якими знаннями вони прийшли до ліцею чи як вони оперують набутими компетенціями, а саме оцінками. Різними способами вони намагаються підвищити їх на уроці, на зразок: «Запитайте мене ще щось, мені 8 балів мало, мене мама/тато/ сваритиме!». І коли ліцеїсту чітко пояснюєш, чому саме така оцінка та й усі оцінки, зрештою, вважаються позитивними, то зазвичай чуєш відповідь: «Ага, а поясніть це моїм батькам».

Давайте спробуємо розібратися, що безпосередньо демонструє оцінка, отримана учнем. Передусім це тестування вивченого та підготовленого матеріалу. По-друге, це оцінка праці: уміння застосовувати вивчене, сприйняття нового матеріалу й оперування ним. Також результат роботи в парах, групах тощо. І, власне, **результат роботи**, а не **вміння** співпрацювати з однокласниками. Проте будь-які із цих компетенцій можна оцінити більш-менш об’єктивно. Такі навички прийнято називати *hard skills* (з англ. – «жорсткі»

навички). Даючи учням тільки фундаментальні знання, розуміємо, що таким чином ми не готуємо їх якісно до навчання у ЗВО, отже, і до кар’єрного зросту в майбутньому. Переконані, що особистий рівень успіху вже давно перестав залежати тільки від того, наскільки добре людина виконує свої безпосередні обов’язки. Від молодих людей сучасне життя після навчання у школі та ЗВО потребує гнучкості, ініціативності та лідерських навичок, якостей, які справді знадобляться в дорослому житті для майбутнього особистісного розвитку. Щоб бути компетентним фахівцем, треба розвивати *soft skills*, так звані «м’які», або «гнучкі», навички. З’ясуємо їхній зміст і визначимо, для чого вони потрібні.

Варто зауважити, що із плином часу змінюється також і робоча корпоративна культура загалом. Не так давно необхідно було обрати певну професію та досягати кар’єрного зросту або пропрацювати все життя на одному місці. Сучасне покоління Z (народжені між другою половиною дев’яностих і другою половиною двохтисячних), за прогнозами, протягом життя, на відміну від їхніх батьків, будуть змінювати місце роботи кілька разів. Вони мають бути готовими працювати в умовах VUCA: *volatility* – нестабільність, мінливість; *uncertainty* – невизначеність; *complexity* – складність; *ambiguity* – неясність, неоднозначність.

Ми живемо в надзвичайно стресовому світі, що постійно змінюється. За таких обставин треба швидко й адекватно обробляти величезні обсяги інформації. У зовнішньому світі все швидкоплинно змінюється. Те, що раніше, ще два десятиліття тому, відбувалося за роки, зараз відбувається за кілька тижнів. Компетенції та компетентності, які опановують зараз у школі або ЗВО здобувачі освіти, можуть їм навіть не знадобитися. Натомість буде потрібен універсальний інструментарій, який за будь-яких обставин допоможе засвоїти нову інформацію, опанувати практичний досвід.

Для набуття *soft skills* не існує інститутів чи курсів. Вони формуються протягом життя під впливом виховання та досвіду. Однак найбільш відповідальним є і період шкільного

навчання. Найчастіші та найзатребуваніші гнучкі компетенції – це емоційний інтелект, критичне мислення, креативність, уміння працювати в команді, лідерство, відповідальність і дисциплінованість.

Звичайно, уміння ефективно навчатися нікуди не зникне. У сучасному світі завдяки гаджетам здобувачі освіти можуть отримати необхідну інформацію будь-якої миті. Уважаємо, що педагоги не тільки повинні давати знання дітям, а головне, показати шляхи та способи, як ці знання можна отримати самим. Отже, самоосвіта в житті дитини має стати постійним процесом саморозвитку, що є невід'ємною потребою молоді людини сьогодення, але цього теж треба вчитися, як і будь-якої іншої справи.

Стверджуємо: якщо ви набули цієї навички, то опанування нової справи стане якщо не легким завданням, то хоча б зрозумілим і передбачуваним. Тому необхідно не просто «дати знання», а й навчити ефективно ними користуватися.

Уже зараз багато хедхантерів (від англ. *headhunter* – той, що здійснює пошук і підбір високопрофесійних працівників для компаній) шукають у майбутніх співробітниках не тільки високого коефіцієнта інтелекту, а й наявності **емоційного інтелекту** (піклувального мислення) (далі – EI). Його розвиток – це тривалий процес, який розпочинається в дошкільному віці. Що ж розуміють під **EI**? Передусім це самосприйняття чи самоусвідомлення, тобто здатність людини розпізнавати та розуміти власні переживання, а також рефлексувати причини появи тієї чи іншої емоції в себе й інших.

Важливим є самоуправління, тобто вміння володіти емоціями, пробуджувати та спрямовувати свої та чужі почуття на досягнення цілей; направляти емоції на пробудження креативності, стимулювання мислення та вміння налаштуватися на продуктивну діяльність. Емпатійно взаємодіяти, вступати в комунікацію, бути зрозумілим, толерантно ставитися до осіб, що мають гендерно-вікові особливості. З віком дитина все більше інтегрується в суспільство. Її емоційний інтелект також поступово розвивається. Та без додаткових «тренувань» він залишиться несвідомою

навичкою, до якої не можна звернутися за першої необхідності.

EI зазвичай формується за допомогою спільних ігор з однолітками, переглядів кіно та мультфільмів, читання літератури тощо. Неабияку роль відіграє приклад дорослих, які вміють керувати своїми емоціями. Це допомагає індивідуальності формувати адекватну поведінку та самостійність, а також здорову самооцінку та впевненість у власних силах.

Наступною навичкою, необхідною в сучасному професійному житті, є **критичне мислення** – це здатність людини аналізувати та давати оцінку інформації, усвідомлювати та зіставляти різні погляди. Логічно будувати свої думки, висувати гіпотези й аргументувати їх, мислити мобільно, бути відкритим до сприйняття думок інших і водночас принциповим в обстоюванні своєї позиції. У психології це має назву **«критичне мислення»**.

На підставі цього розуміємо, що критично мислити – це не означає обов'язково з кимось не погоджуватися, сперечатися, критикувати, заперечувати, давати негативну оцінку.

Власні світоглядні судження, переконання може сформувати кожен учень чи студент, орієнтуючись на критичне мислення.

Людина, яка мислить критично, менше піддається психологічному впливові та має більш захищену систему поглядів.

Побутує думка, що всі люди народжуються креативними, проте не всім вдається це вміння розвинути.

Спробуємо з'ясувати, що таке **креативність**? Це здатність придумувати, генерувати нові цікаві ідеї, а також варіативність і свобода мислення, уміння нестандартно підходити до вирішення завдань. Це навичка, яка формується, коли для розв'язання проблеми треба знайти «незаїжджене», нетипове рішення.

Школярів варто спонукати мислити не шаблонно, а шукати нових шляхів, навіть якщо для цього наважитися йти проти загальноновизначених чи прийнятих правил. Таку роботу теж варто починати якомога раніше, ще в дошкільному віці, коли в дитини з'являються потреба та здатність зрозуміти й осмислити, що відбувається навколо, висловити й обґрунтувати думку, обговорювати її з кимось, бути індивідуальністю.

Уміння працювати в команді – це здатність співпрацювати, що сприяє розвитку комунікації, довіри та відкритості, відповідальності й інтеграції (взаємодії, об'єднання, взаємовпливу). Найкращим способом навчити цього школярів є поведінка дорослих, учителів, а саме: з повагою ставитися до дітей, учнів, чітко висловлювати свою позицію та завжди аргументувати її, бути пунктуальним і готовим допомогти. Коли молоді люди здатні оцінити значущість цієї навички, вони зазвичай застосовують її в життєвих ситуаціях. Варто пам'ятати, що довіра та відкритість, доброзичливе ставлення формуються в родині на ранньому етапі розвитку дитини. Наприклад, якщо матір (найбільш духовно близька людина) покаже дитині, що світ до неї добрий, що їй завжди допоможуть і захистять за потреби, тоді вона з більшою ймовірністю навчиться довіряти іншим. Якщо ж батьки постійно звертають увагу тільки на негатив, у дитини може з'явитися недовіра та сформуватися різні комплекси.

Саме відкритість до нових знань, досвіду, соціальних стосунків і людей – запорука успішної кооперації в командній роботі.

Ще одним важливим елементом роботи в команді є вміння вибудовувати горизонтальні зв'язки всередині команди, а не вертикальну ієрархію. Хоча **лідерство** теж є важливою компетентністю сьогодення. Насамперед це здатність лідера спонукати до діяльності. У результаті спостережень за учнями в ліцеї зауважимо, що серед них є багато різних лідерів: демократичних, товариських, наставницьких, амбітних і навіть авторитарних. Проте для майбутньої кар'єри не всі лідерські компетенції можуть стати у пригоді.

Відповідальність і дисциплінованість – це навички, які формуються в ранньому віці. Саме вони є базовими для будь-якої діяльності. Дисципліна, особливо самодисципліна, змушує нас вийти за межі звичного комфорту та спрямувати свою діяльність на досягнення цілей. Підготовка до навчальних занять і дотримання рутинного графіка – невід'ємні елементи для виховання цих навичок. Саме відповідальність за свої вчинки та вміння бути організованим сприятимуть успішному вирішенню багатьох завдань у майбутньому.

На основі вищезазначеного для перевірки формування у здобувачів освіти «мислення вищого порядку» ми опитали 35 респондентів – учнів 11-их класів. Анкетування було представлено такими запитаннями:

1. Як часто Ви звертаєтесь по допомогу до однокласників?

Часто – 5 (14 %).

Нечасто – 30 (86 %).

2. Як часто звертаються по допомогу до Вас ваші однокласники?

Часто – 5 (14 %).

Нечасто – 30 (86 %).

3. Чи вмієте Ви працювати в команді?

Умію – 12 (34 %).

Не вмію – 23 (66 %).

4. Чи дослухаєтесь до думки інших?

Дослухаюсь – 11 (32 %).

Не дослухаюсь – 24 (69 %).

5. Чи заздять Вам?

Заздять – 20 (57 %).

Не заздять – 15 (43 %).

6. Чи часто Вас критикують?

Критикують – 20 (57 %).

Не критикують – 15 (43 %).

7. Чи глузують з Вас ваші однокласники?

Не глузують – 19 (54 %).

Глузують – 16 (46 %).

8. Чи кепкуєте Ви з ваших однокласників?

Не кепкую – 20 (57 %).

Кепкую – 15 (43 %).

9. Чи вмієте Ви себе захистити, коли з Вас кепкують?

Умію – 13 (37 %).

Не вмію – 22 (63 %).

10. Ви навчаєтесь для себе, батьків, за інерцією?

Для себе – 12 (34 %).

Для батьків – 5 (14 %).

За інерцією – 18 (52 %).

11. Чи будете в майбутньому працювати над самовдосконаленням?

Буду – 10 (29 %).

Не буду – 25 (72 %).

12. Як часто батьки звертаються до Вас за порадою?

Часто – 10 (29 %).

Інколи – 2 (6 %).

Зовсім не звертаються – 23 (66 %).

На основі аналізу даних опитування здобувачів загальної середньої освіти очевидним є те, що в респондентів поверхнево сформовані компетенції щодо розуміння та використання критичного мислення на практиці та бажання ним користуватися.

У процесі наших напрацювань і досліджень науковців установлено, що всі аспекти мислення (креативне, критичне та піклувальне) працюють одночасно. Вони особливо вагомі для тих, хто навчається.

У цьому контексті має місце актуальність наповнення змісту освітньої програми здатністю набуття учасниками освітнього процесу *soft skills*, формування комунікаційної стратегії із суб'єктами взаємодії з дотриманням етичних норм, застосування демократичних технологій, ухвалення колективних рішень. Беручи до уваги власні інтереси та потреби інших, використання ефективних стратегій спілкування залежно від ситуації, бажання виявляти та брати на себе відповідальність і бути внутрішньо готовим до ухвалення рішень у складних, стресових ситуаціях і вміння застосовувати сучасні тактики та передбачення позитивних результативних наслідків на основі отриманих професійних знань, визначення рівня особистісного та професійного розвитку, моделювання траєкторії особистісного самовдосконалення, виявлення здатності до самоорганізації професійної діяльності, застосування ідеї та концепції для розв'язання конкретних практичних завдань, виявлення відповідальності за розвиток професійного знання та практичних навичок, здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної освітньо-професійної цілі, зокрема й у ситуації невизначеності вимог і умов, здатність до самостійного, автономного навчання впродовж життя, розвиток мотивів самоактуалізації у професійній діяльності, уміння застосовувати творчі здібності, готовність до створення принципово нових ідей. Отже, освітня програма повинна забезпечувати набуття здобувачами *soft skills* упродовж усього періоду навчання.

Школярі беруть участь в учнівському самоврядуванні, наукових, культурних і соціальних заходах, що теж сприяє розвитку та вдоскона-

ленню *soft skills* – комплексу неспеціалізованих, надпрофесійних навичок, які відповідають за успішну участь у робочому процесі, високу продуктивність і, на відміну від спеціалізованих навичок, не пов'язані з конкретною сферою, які, на нашу думку, і є одним із шляхів формування навичок соціальної комунікації. Саме так відкривається можливість, а іноді й необхідність, розуміти та приймати іншого, підтримувати один одного, довіряти та довірятися, виявляти терпимість до тих «партнерів по сцені», хто не одразу «вловлює» нюанси постановки, вирішувати суперечливі ситуації на засадах доброзичливості, чуйності та самовладання, аналізувати емоційний досвід взаємодії з іншими людьми – власні враження, упередження, поведінкові реакції, стереотипи.

Під час групової роботи, яку науковці називають «спільнотою дослідників», розвиваються навички соціальної комунікації.

На практиці переконалися, що ефективному набуттю *soft skills* сприятимуть частково-пошукові, проблемно-орієнтовані, дослідницькі, інтерактивні методи, а також такі форми навчання та виховання: едьютейнмент, або гейміфікація, сторітелінг, комікс, кейс-технології, мультимедійні технології, вебфорум, блог, форум-театр, коучинг, кластерні методи, нарративні методи, скран-технології тощо.

Методично грамотно розписані та вдало використані, ці інновації подобаються учням, стимулюють їхню активність, а вчителям завдяки цьому вдається досягти реалізації поставлених освітніх цілей.

Висновки. З огляду на викладене можемо зробити висновок, що опанування м'яких навичок є безумовною вимогою нашого сьогодення, майбутнього і поготів. Важливу роль у вирішенні цієї проблеми відіграє інтеграція в освітньому процесі батьків і педагогів. Інноваційні технології – це ті інструменти, що викликають неабияку зацікавленість учнів. Саме тому школярі із задоволенням опановують нові навички. Проте для того, щоб учителі володіли необхідними формами та методами проведення навчальних занять, треба більше часу приділяти підвищенню кваліфікації педагогів.

Подальше вивчення зазначеної проблеми – простір для ґрунтовного аналізу форм і методів роботи, а також для застосування їх в освітньому процесі. Навчання в житті дитини має стати постійним процесом саморозвитку. Це має усвідомлювати не лише дитина, а й дорослі, щоб не тільки зосередитись суто на здобутті «твердих» навичок. Зараз, напевно, як ніколи раніше, суспільству потрібен не просто інструмент для виконання робочих завдань, а вміння будувати та підтримувати доброзичливі стосунки з людьми, що тебе оточують.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Коваль К. Розвиток “soft skills” у студентів – один з важливих чинників працевлаштування. URL: <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827>.
2. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / Н. Бібік та ін. ; за заг. ред. О. Овчарук. Київ : КІС, 2004. 112 с.
3. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
4. М'які навички. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/М%27які_навички.
5. Наход С. Значущість “soft skills” для професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23921/Nakhod%20S.%20%20..pdf?sequence=1>
6. Програма «Нова українська школа» у поступі до цінностей / за ред. І. Беха. Київ, 2018. 40 с.
7. Поняття «критичне мислення» у сучасній педагогіці. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/Критичне_мислення.

PRACTICAL EXPERIENCE OF FORMING CHILDREN'S SOCIAL COMMUNICATION SKILLS (SOFT SKILLS) IN THE CONDITIONS OF A GENERAL SECONDARY EDUCATION

KRAVETS LIUBOV MYHAILIVNA

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor of the Department of Pedagogy and Psychology
Kremenets Taras Shevchenko Regional Academy of Humanities and Pedagogy

LUBIANYTSKA VALENTYNA ANATOLIIVNA

Methodist Teacher, Teacher of English
Kremenets Academic Lyceum named after U. Samchuk

Competence potential provides the opportunity for comprehensive development of the individual based on key competencies.

It is natural that scientists consider the education of a person and the educational system only in a specific socio-cultural context due to the multifaceted nature of their relations. According to them, education performs socio-cultural functions.

Therefore, modern stakeholders expect that a potential employee will be able to think creatively, manage time, communicate, use networking, conduct projects, work in a team, develop websites, make computer graphics, video editing, etc. It is important for students to acquire a set of traits and knowledge that will help them be successful: teamwork, leadership, quick adaptation, sociability, critical thinking, building interpersonal relationships.

Lately, information has become extremely widespread in the structure of characteristics of people who will possess critical, creative and empathetic thinking.

The purpose of the article is the content analysis of social communication (soft skills) of students, which is promising in the professional activity of GSEI (institutions of general secondary education – zaklady zahalnoii serednioii osvity (ZZSO)) employees and parents.

To achieve the research goal became possible owing to the use of the following scientific knowledge methods: analysis of psychological-pedagogical and methodical literature on the problems of forming social communication skills (SOFT-SKILLS), study and systematization of the domestic and foreign experience of SOFT-SKILLS training in the educational process, questionnaires.

The article proves that filling the content of the educational program with the ability of the educational process participants to acquire soft skills, forming a communication strategy with the subjects of interaction according to ethical norms, applying democratic technologies and making collective decisions is quite relevant.

The educational program of GSEI (ZZSO) should ensure the acquisition of soft skills by students throughout the entire period of study. Effective obtaining soft skills will be facilitated by semi-research, problem-oriented, research, interactive methods, as well as forms of education and upbringing: edutainment or gamification, storytelling, comics, case technologies, multimedia technologies, web forum, blog, forum-theatre, coaching, cluster methods, narrative methods, screen technologies, etc. Methodically competently and successfully used innovations stimulate the activity of students, and thanks to this, teachers manage to achieve educational goals.

Conclusions and proposals. Mastery of soft skills is an absolute requirement of our present and, moreover, of the future. An important role in solving this problem is given to the integration of parents and teachers in the educational process. Innovative technologies are those tools that arouse interest of students. That is why schoolchildren learn new skills with pleasure. However, it is vital to spend more time improving the qualifications of teachers to possess the required forms and methods of conducting educational classes.

Further study of the problem specified is a thorough analysis of the forms and methods of work, as well as their application in the educational process. Learning in a child's life should become a constant process of self-development.

This should be realized not only by the child, but also by adults, in order not only to focus exclusively on the acquisition of "hard" skills. Now, probably, more than ever before, society needs not just a tool for performing work tasks, but the ability to build and maintain friendly relations with the people around you.

Key words: teachers, parents, New Ukrainian school, educational space, social thinking, soft skills.

REFERENCES

1. Koval, K.O. Rozvytok "soft skills" u studentiv – odyz z vazhlyvykh chynnykiv pratsevlashtuvannia. Retrieved from <https://visnyk.vntu.edu.ua/index.php/visnyk/article/view/827> [in Ukrainian].
2. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovyi dosvid ta ukraïnski perspektyvy / N.M. Bibik, L.S. Vashchenko, O.I. Lokshyna ta in.; za zah. red. O.V. Ovcharuk. Kyiv: KIS, 2004. 112 s. [in Ukrainian].
3. Kontsepsiia "Nova ukraïnska shkola". Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukraïnska-shkola-compressed.pdf> [in Ukrainian].
4. Miaki navychky. Retrieved from <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukraïnska-shkola-compressed.pdf>. [in Ukrainian].
5. Nakhod, S.A. Znachushchist "soft skills" dlia profesiinoho stanovlennia maibutnikh fakhivtsiv sotsionomichnykh profesii. Retrieved from <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/23921/Nakhod%20S.%20%20.pdf?sequence=1> [in Ukrainian].
6. Prohrama "Nova ukraïnska shkola" u postupi do tsinnosteï / za red. I.D. Bekha. Kyiv, 2018. 40 s. [in Ukrainian].
7. Poniattia "krytychne myslennia" v suchasni pedahohitsi. Retrieved from https://uk.wikipedia.org/wiki/Критичне_мислення. [in Ukrainian].